

Skötselplan för Bredmossen-Dalens naturreservat i Munkedal kommun

Bilaga 2 till Länsstyrelsens beslut 15848-2021

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Inledning

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas. Planerna vänder sig främst till naturvårdsförvaltare och markägare, men också till övriga intressenter.

Skälen till naturreservatet, dess syften och föreskrifter framgår av beslutet om naturreservat. Länsstyrelsens diarienummer 15848–2021. Syftet med reservatet styr hur reservatet behöver skötas. Föreskrifterna ger förvaltaren rätt att utföra åtgärderna i skötselplanen.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för områdets skötsel. Skötselplanen beskriver en önskad målbild och den skötsel som behövs för att nå dit. Vilka av de föreslagna åtgärderna som kan genomföras och takten på genomförandet beror på aktuell naturvårdsbudget. I skötselplanen beskrivs det därför vad naturvårdsförvaltaren bör prioritera.

Skötselplanen gäller tills vidare, men kan revideras vid behov. Till exempel om uppföljningen av bevarandemålen visar att det behövs eller skötseln behöver anpassas efter förändrade omständigheter eller ny kunskap. En ny skötselplan måste stämma överens med reservatsbeslutet. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

Tillhör Länsstyrelsens beslut: 15848–2021

Datum: 2026-09-01

Förvaltare av naturreservatet: Västkoststiftelsen

Omslagsbild: Anton Larsson

Övriga bilder: Therese Ericsson och Anton Larsson

Innehåll

DEL A – BESKRIVNING AV BREDMOSSEN-DALENS NATURRESERVAT 5

1.	Beskrivning av området	5
1.1.	Allmän beskrivning av området.....	5
1.2.	Biologiska bevarandevärden.....	5
1.3.	Områdets geologi	6
1.4.	Mark- och vattenanvändning – då och nu	6
1.5.	Forn- och kulturlämningar.....	8
1.6.	Friluftsliv	9
1.7.	Byggnader och anläggningar	9

DEL B – SKÖTSEL AV BREDMOSSEN-DALENS NATURRESERVAT 10

2.	Övergripande riktlinjer för skötseln.....	10
2.1.	Hänsyn till fågellivet	10
2.2.	Skötsel och restaurering av våtmarker	10
2.3.	Ansvar för diken.....	11
2.4.	Naturvårdsbränning.....	11
2.5.	Efterbevakning av brand.....	11
2.6.	Skötsel av kultur- och fornlämningar	11
2.7.	Riskträd	12
2.8.	Invasiva främmande arter	12
3.	Skötselåtgärder och bevarandemål.....	13
3.1.	Skötselområden.....	13
3.2.	Friluftsliv	24
3.3.	Gränsmarkering.....	24
4.	Konsekvenser av klimatförändringar	24
5.	Dokumentation och uppföljning	25
6.	Planerad förvaltning	25
7.	Underlag.....	27
	Bilaga 2e Artförteckning	32

Bilagor

Bilaga 2a:	Skötselområdeskarta
Bilaga 2b:	Karta med livsmiljötyperna enligt Natura 2000
Bilaga 2c:	Karta med mål för utvecklingsmarken
Bilaga 2d:	Friluftsanordningar
Bilaga 2e:	Artförteckning

Del A – Beskrivning av Bredmossen-Dalens naturreservat

1. Beskrivning av området

1.1. Allmän beskrivning av området

Bredmossen-Dalens naturreservat ligger på den sydligaste spetsen av Kynnefjällsplatån, cirka 18 kilometer norr om Munkedal. Bredmossen är ett av västkustens största öppna myrkomplex. Myren skyddades på grund av sin storlek och relativa orördhet som naturreservat redan 1970. Sedan 1995 är Bredmossen också ett Natura 2000-område.

Själva Bredmossen, vilken utgör största delen av reservatet, är en så kallad excentrisk högmossa som har sin högsta punkt i sydvästra delen av mossen. Med sina stora kärrdråg, tuvor och höljor är mossen mer lik de norrländska myrarna, även om vegetationen är typisk för myrar i västra Sverige. Runt om mossen finns laggen som är kärr mellan fastmarken och den egentliga mossen. Laggen är som mest utvecklad söder samt väster om mossen.

I östra delen av reservatet finns två mindre mossar och flera kärrstråk vilka binder ihop myrarna. En mindre mosse, Grå mosse, finns även i västra delen av reservatet.

Skogarna runt Bredmossen och de mindre myrarna i området består av olika typer av barrskog med varierat inslag av triviallöv. Här finns hållmarkstallskog, barrsumpskog, barrskog med triviallövinslag samt yngre gran- och tallskog till följd av sentida avverkningar.

I området finns följande markslag:

- Skog: 50,3 hektar
- Våtmark (mossar och kärr inklusive skogbevuxen myr): 102 hektar
- Övrigt: 2,7 hektar

1.2. Biologiska bevarandevärden

Bredmossen utgör en av Västsveriges största öppna excentriska mossar. Den mänskliga påverkan i Bredmossen i form av dikning och torvtäkt är relativt begränsad vilket gör området skyddsvärt. Mossen är utpekad i myrskyddsplanen, vilken omfattar de mest skyddsvärda myrarna i landet. Fågellivet är rikt och på mossen häckar regelbundet ljungpipare. Ängsbiplärka, orre, tjäder, trana och ormvråk hör också till områdets fågelfauna.

Bland kärlväxterna finns kallgräs, myrsälting, samt den för Västsverige typiska arten hedsäv. I kärrdrågen är flaskstarr, trådstarr och myrtilja allmänna arter. Därtill förekommer den för västsvenska myrar karaktäristiska arten klockljung. Bottenskiktet domineras av vitmossor med typiska arter som exempelvis rostvitmossa, rubinvitmossa, sotvitmossa och röd glansvitmossa.

Naturvärdena i skogarna i naturreservat är generellt lägre då skogsbruk tidigare varit tillåtet i reservatet. Delar med äldre skog förekommer i naturreservatet som exempelvis äldre hållmarkstallskog samt en sumpskog i norra delen av naturreservatet med gott om död ved. Naturvårdsintressanta arter som hittats är bland annat motaggsvamp, grov fjädermossa och mindre hackspett. I stora delar av naturreservatet bedöms naturvårdsbränning på sikt kunna höja naturvärdena i de skogliga delarna.

Bredmossen-Dalen har stora naturvetenskapliga värden, genom sin ansevärda storlek, karaktäristiska växtsamhällen och relativa orördhet. Området bidrar dessutom med variation i landskapet med sina öppna och flacka våtmarker.

Mer information om vilka arter som förekommer i området går att söka fram i SLU Artdatabankens databas Artportalen (<https://artportalen.se>). För bättre information i limniska och marina miljöer finns även Fynddata (<https://fynddata.artdatabanken.se>).

De livsmiljötyper, tidigare kallade naturtyper, som förekommer i området går att söka fram i naturanaturtypskartan (NNK) i Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur (<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>). De som är så kallade Natura 2000-livsmiljötyper eller andra livsmiljötyper som är prioriterade inom förvaltningen framgår av kartan i bilaga 2b.

1.3. Områdets geologi

Berggrunden domineras av tonalit-granodiorit, vilken är en intermediär till sur magmatisk djupbergart. I stora delar av området går berg i dagen alternativt är berget täckt av ett tunt lager morän. I myrpartierna består jordarten av torv. Längst i norr, intill Pipebäcken består jordarten av lera.

1.4. Mark- och vattenanvändning – då och nu

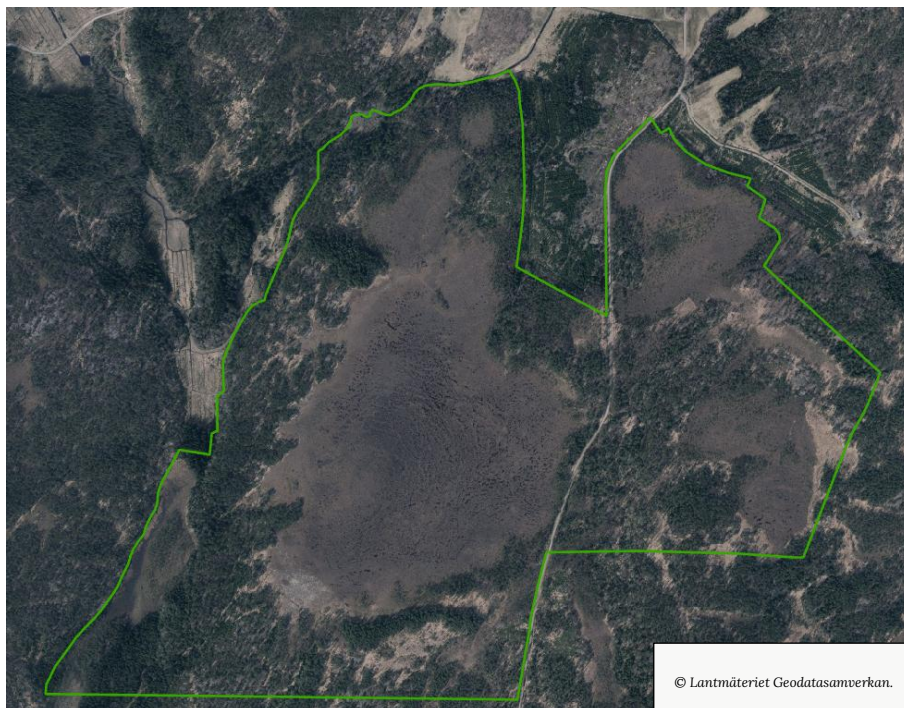
Under 1700- och 1800-talen var Kynnefjäll ett nästan skoglöst land, som starkt präglades av bete och svedjebruk och där ljunghedar, myrar och hållmarker utgjorde dominerande inslag. Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet upphörde hävden successivt och markerna beskogades genom självsådd eller plantering.

En jämförelse av ortofoton över naturreservatet från 1960-talet och 2024

visar tydligt hur naturreservatet och omgivande mark har förändrats från att vara mer öppet till ökad beskogning. Skogsmarken kring myrarna har tätat, många av de öppna dikade och odlade markerna från 1960-talet har planterats med gran eller spontant vuxit igen. I fotot från 1960-talet kan man skönja den dåvarande mindre vägen som löper in i reservatet från söder och sedan viker av öster ut över skogs- och myrmark. Idag skär en något större väg rakt genom reservatet från söder till norr. Igenväxningen av öppna myrar har ökat markant från 1960-talet till 2024. Detta syns tydligast på de mindre mossarna i östra delen av reservatet samt på Grå mosse i västra delen.

Ortofoto över Bredmossen-Dalens naturreservat från 1960-talet. Grön linje visar reservatets avgränsning. Här framgår att skogsmarken är glest beskogad och att det finns flera öppna odlingsmarker i och utanför reservatet.

Ortofoto över Bredmossen-Dalens naturreservat från 2024. Grön linje visar reservatets avgränsning. Fotot visar en ökad beskogning av landskapet jämfört med 1960-talet. Skogsmarken har tätat, många av de tidigare öppna odlingsmarkerna har planerats med gran eller vuxit igen spontant. Igenväxning av öppna myrar har ökat och vägen genom reservatet har fått en ny sträckning från norr till söder.

1.5. Forn- och kulturlämningar

En registrerad lämning finns i Bredmossen-Dalens naturreservat enligt Riksantikvarieämbetet kulturmiljöregister. Lämningen utgörs av en fyndplats för en skafthålsyxa och en flintdolk.

En av flera stenmurar i Bredmossen-Dalens naturreservat.

För mer detaljerad information om vilka fornlämningar som finns se Riksantikvarieämbetets kartverktyg Fornsök (<https://app.raa.se/open/fornsok/>).

1.6. Friluftsliv

Bredmossen-Dalens naturreservat är lättillgängligt genom vägen som passerar genom naturreservatet. Det finns inga friluftsanordningar förutom en informationsskylt om området samt en planerad parkering.

1.7. Byggnader och anläggningar

I naturreservatet finns, förutom vägen som korsar reservatet, ett antal jaktorn och en vändplats i södra delen. Dessa anläggningar förvaltas av jakträttsinnehavaren, vägföreningen och markägaren. Den planerade parkeringsplatsen anläggs och underhålls av förvaltaren.

Del B – Skötsel av Bredmossen-Dalens naturreservat

2. Övergripande riktlinjer för skötseln

Stora delar av skogarna i Bredmossen-Dalens naturreservat är lämpliga för naturvårdsbränning. Det gäller talldominerad skog och skogsområden med yngre skog där brandens störning på sikt kan höja naturvärdena genom att tall gynnas i stället för gran. Naturvårdsbränningen är också viktigt för att bränna av risvegetation och gynnar många marksvampar och vedlevande insekter som är beroende av solbelyst tallved.

Mindre delar av våtmarkerna i Bredmossen-Dalens naturreservat är påverkade av dikning, vilket har påverkat våtmarkernas hydrologi negativt. Kvävenedfall och i vissa delar även dikning har påskyndat igenväxning av våtmarkerna. Dikade våtmarker kommer att restaureras hydrologiskt, vilket innebär pluggning eller igenläggning av avvattnande diken för att återställa hydrologin till mer naturliga förhållanden. Igenväxningsvegetation på tidigare öppna våtmarker röjs bort.

2.1. Hänsyn till fågellivet

Samtliga skötselåtgärder bör i så stor utsträckning som möjligt utföras när de inte stör häckande fåglar. Speciell hänsyn bör tas till ljungpipare och orre.

2.2. Skötsel och restaurering av våtmarker

Dikade våtmarker bör restaureras genom återvätning, det vill säga pluggning eller igenläggning av diken så att vattennivån återställs till ett mer naturligt tillstånd. Detta är främst aktuellt i begränsade delar öster och väster om vägen som skär genom reservatet. Restaureringen ska genomföras så att inte omgivande mark eller angränsande väg tar skada. Ej åtgärdade diken ska tillåtas att växa igen, undantaget vägdiken. Dikesrensning får ske i dikena längs med bilvägen. Träd och annan igenväxningsvegetation som uppkommit till följd av dikning, kvävenedfall och klimatförändringar bör i regel röjas bort längs diken samt på större tidigare öppna våtmarker. Avverkade träd kan lämnas kvar i reservatet och bidra med död ved. Småträd, ris och annan igenväxningsvegetation kan lämnas kvar i reservatet, eldas upp eller fraktas bort. Rövning av igenväxningsvegetation bör koncentreras till de större mosseplanen.

Åtgärderna ska inte utföras under fåglarnas häckningssäsong. Körskador ska undvikas. Om körskador trots allt uppstår ska de återställas.

Åtgärderna får inte påverka de hydrologiska förhållandena utanför reservatet negativt.

Fåglar som exempelvis orre, ljunpipare, grönbena, tofsvipa, enkelbeckasin och ängsbiplärka gynnas om igenväxningen bromsas upp och de större öppna våtmarkerna hålls öppna.

Våtmarkerna i reservatet kan även gynnas av återvätning av dikade våtmarker som gränsar till reservatet. Detta är dock inget som regleras i naturreservatets skötselplan.

2.3. Ansvar för diken

Det är förbjudet att rensa diken i reservatet med undantag för vägdiken vid befintliga vägar. Denna rensning ansvarar markägare/väghållaren för. I övrigt har markägarna inget ansvar för dikesrensning. Om oförutsedda problem med diken i reservatet uppstår skall dessa hanteras av förvaltaren.

2.4. Naturvårdsbränning

I många skogar som får sköta sig själva brinner det då och då. Idag har vi en effektiv beredskap för att stoppa skogsbränder. Det finns många växter, insekter, svampar och fåglar som genom årtusenden anpassat sig till att skogen brinner ibland. För dem är bristen på rök och eld ett stort problem. För att hjälpa naturen på traven gör länsstyrelserna så kallade naturvårdsbränningar. Insatsen planeras noga så att elden inte sprider sig. Man väljer ett tillfälle med lagom vindar och rätt vindriktning och står beredd med vattenslangar och personal. En naturvårdsbränning har stor tillfällig påverkan på djur- och växtlivet på platsen. Den långsiktiga nyttan för många ovanliga och hotade arter är dock stor och motiverar därför bränningen. Bränningen gynnar också tall, medan granen får stå tillbaka.

2.5. Efterbevakning av brand

I händelse av oplanerad brand i reservatet har markägaren ansvar för efterbevakning och släckning av pyrande glödbränder. Förvaltaren kan i det enskilda fallet vara behjälplig i mån av tid och resurser. Om branden är planerad som en del i skötseln av naturreservatet ansvarar förvaltaren, eller den förvaltaren utser för hela händelseförloppet, från antändning till efterbevakning.

2.6. Skötsel av kultur- och fornlämningar

I området finns en registrerad lämning i form av en fyndplats. Förutom registrerade fornlämningar finns flera kulturlämningar som exempelvis stenmurar. För mer detaljerad information se Riksantikvarieämbetets kartverktyg Fornsök.

Fornlämningar och andra kulturlämningar som till exempel stengårdsgårdar och husgrunder ska vara frilagda och hållas efter i samband med röjning i de enskilda skötselområdena. Vid röjningar får inte röjningsmaterial ligga kvar nära eller på fornlämningar. Särskild hänsyn ska tas till fornlämningar när eldning är en skötselåtgärd eftersom det kan ställa till svårigheter vid en eventuell framtida utgrävning. Fornlämningar får inte skadas i samband med avverkning och utkörning av virke.

2.7. Riskträd

Ett riskträd är ett träd som kan utgöra en risk för liv och egendom. Förvaltaren har i uppgift att hålla efter riskträd i anslutning till friluftsanordningar, men är inte skyldig att inventera om det finns riskträd i resten av naturreservatet. Däremot har de möjlighet att åtgärda träd som de själva upptäcker eller en markägare eller annan enskild påtalar. Någon som upptäcker ett riskträd som den anser behöver åtgärdas ska kontakta förvaltaren. Förvaltaren bedömer då om trädet utgör en betydande risk för att skada människor (till exempel växer nära vandringsleder), trafik-säkerhet eller egendom. Om det bedöms utgöra en betydande risk behöver trädet åtgärdas. Vid dessa tillfällen ska förvaltaren överväga om trädet måste tas ned helt eller om det räcker att bara avlägsna delar av trädet, till exempel högkapa eller bara ta bort uthängande grenar. Om trädet fälls ska det helst lämnas kvar intakt som en låga i terrängen. Om det utgör ett hinder för till exempel bete eller friluftsliv kan grenarna avlägsnas, men stammen bör lämnas kvar utan att kapas upp. Om förvaltaren inte bedömer att trädet behöver åtgärdas återstår möjligheten för markägaren att söka dispens.

2.8. Invasiva främmande arter

En del arter som har kommit till Sverige från andra länder har ett spridningssätt och konkurrensfördelar som gör att de kan ta över och konkurrera ut inhemsk flora och fauna. Sådana arter kallas invasiva främmande arter. Det är viktigt att invasiva främmande arter motverkas i ett så tidigt skede som möjligt och på lämpligaste sätt utifrån vilken art som ska motverkas och i vilken miljö som åtgärderna vidtas.

Fastighetsägaren har ett ansvar att motverka de invasiva främmande arter som omfattas av lagar och förordningar. Reservatsförvaltaren har inget lagstadgat uppdrag att bekämpa invasiva främmande arter i reservatet men kommer bistå med insatser i enlighet med Naturvårdsverket vägledning om Länsstyrelsens arbete mot invasiva främmande landlevande växter. Reservatsförvaltaren kan också bistå med råd kring hur specifika arter bäst bekämpas.

Om bekämpningsmetoderna strider mot reservatets föreskrifter, till

exempel gräva eller använda kemiska bekämpningsmedel, behövs tillstånd enligt föreskrift A9 (se beslutsdokumentet).

Det finns inga uppgifter om invasiva främmande arter inom reservatet idag.

3. Skötselåtgärder och bevarandemål

3.1. Skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Natura 2000-livsmiljötypernas utbredning visas i bilaga 2b. För varje skötselområde finns en beskrivning av dess bevarandemål, det vill säga vad som ska bevaras och uppnås. Bevarandemålen ligger också till grund för den uppföljning som planeras. För varje skötselområde beskrivs också den skötsel som behövs för att uppnå bevarandemålen.

Naturreservatet är indelat i 5 skötselområden med tillhörande delområden.

Skötselområdena är:

1. Våtmark – Högmosse, öppna mossar och kärr samt skogbevuxen myr
2. Talldominerad skog på torr och frisk mark
3. Grandominerad skog
4. Bergbranter
5. Väg och planerad parkeringsplats

Skötselområde 1: Våtmark – Högmosse, öppna mossar och kärr samt skogbevuxen myr

Skötselområdet är indelat i nio delområden och omfattar totalt 109 ha. Fem delområden omfattar våtmark där hydrologisk restaurering kan bli aktuell, se tabellen nedan.

Våtmarker som kan omfattas av hydrologisk restaurering

Delområde	Areal (ha)
1.2–1.6 Våtmarker med hydrologisk restaurering	26,7
1.1, 1.7–1.9 Våtmarker utan hydrologisk restaurering	82,4

Ingående livsmiljötyper

Livsmiljötyp	Areal	Utvecklingsmark
Högmossar (7110)	50	0
Öppna mossar och kärr (7140)	27,2	2,5*
Skogbevuxen myr (91D0)	2,9	11,3-19,7**
Taiga (9010)	0	8-14***

*Utvecklingsmarken kan alternativt utvecklas till skogbevuxen myr (91D0)

**Delar av utvecklingsmarken kan eventuellt utvecklas till lövsumpskog (9080) och/eller taiga – sumpskog (9010)

***Delar av utvecklingsmarken kan eventuellt utvecklas till skogbevuxen myr (91D0) och/eller utvecklas till taiga – sumpskog (9010)

Beskrivning:

Skötselområdet omfattar alla våtmarker i reservatet, såväl öppna som trädbevuxna. Därtill ingår små utspridda skogsbestånd på fastmark som ligger inspränga i våtmarkerna. Skötselområdet domineras av själva Bredmossen, vilken är en stor öppen excentrisk högmossa som har sin höjdpunkt i sydvästra delen av mossen. Mossen har välutbildade strukturer i form av tuvor, höljor och vattenfyllda gölar. Här finns även många ytor med bar torv. Runt om mossen finns laggen som är kärr mellan fastmarken den egentliga mossen. Laggen är mest utvecklad söder och väster om mossen. Skogbevuxen myr förekommer i smala stråk eller begränsade partier i mossens kanter, någon välutvecklad så kallad randskog finns inte.

Vy över Bredmossens öppna mosseplan. Mossen har karaktäristiska strukturer som tuvor, höljor och vattenfyllda gölar.

Utöver Bredmossen finns två mindre, svagt välvda mossar öster om Bredmossen samt flera kärrstråk som binder ihop mossarna i reservatet. Kärrstråken i öster är till största del öppna, undantaget kärrstråket från den svagt välvda mossen i sydost som löper ner till Bredmossen som är skogbevuxet och delvis av sumpskogskaraktär. I skötselområdet ingår även den lilla mossen Grå mosse i västra delen av reservatet.

Myrvegetationen är artfattig med för västsvenska mossar karaktäristiska arter som klockljung, myrlilja, hedsäv, grå raggmossa och tät vitmossa. De öppna mosseplanen erbjuder lämpliga livsmiljöer för många fågelarter och har ett rikt fågelliv. Här finns spelplats för orre och häckningsplatser för ljungräpar. Andra arter som nyttjar området är grönbena, ängsplärka, nattskär, trana, tjäder och ormråk.

Ingreppen i våtmarkerna är förhållandevis få och har skett i begränsad

utsträckning. Här finns diken, några torvgravar samt en väg som skär genom myrkomplexet. Vägen medför en stark lokal påverkan på områdets hydrologi. I norr och nordost, såväl inom som utanför reservatet har delar av myrarna tidigare varit odlingsmark. Inom reservatet är dessa delar glest trädbevuxna med ett yngre trädskikt dominerat av tall med inslag av björk. Utanför reservatet består de tidigare odlade ytorna av granplanteringar. I och i anslutning till områdena som har odlats finns äldre diken som fortfarande avvattnar myrarna och påverkar dem negativt.

Yngre skogbevuxen myr på tidigare odlad och dikad torvmark väster om vägen i norra delen av reservatet (skötselområde 1.2).

Bevarandemål:

Arealen våtmark ska vara minst 93 ha, varav cirka 50 ha högmosse (7110), minst 27 ha öppna mossar och kärr (7140) och minst 14 ha skogbevuxen myr (91D0). Minst 77 ha ska bestå av öppen våtmark. Inslag av sumpskog och myrholmar med fastmark förekommer, varav minst 8 hektar ska utvecklas till taiga.

Högmossen, själva Bredmossen, ska domineras av ett öppet mosseplan med karaktäristiska strukturer i form av tuvor, strängar, höljor, gölar och ytor med bar torv. Även de svagt välvda mossarna och kärren ska domineras av öppen våtmark. Övergången mellan mosse och kärr kan ibland vara flytande eller mosaikartad. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor. Igenväxningsvegetation i form av täta vassbestånd och kraftiga uppslag av tall och björk ska inte förekomma. De öppna myrarna ska erbjuda goda förutsättningar för häckande och spelande fåglar.

Skogbevuxen myr ska förekomma i begränsad utbredning, främst i mossarnas ytterkanter samt i ett stråk mellan den svagt välvda mossen i sydost och Bredmossen. Därtill ska det utvecklas bestånd med taiga. Trädskiktet i såväl den skogbevuxna myren som i taigan ska vara skiktat och ha förekomst av gamla träd och död ved i olika former.

Livsmiljötyperna ska ha en allmän till riklig förekomst av typiska arter. Främmande arter för livsmiljötypen ska inte förekomma.

Våtmarkernas hydrologi ska vara ostörd. Det ska inte finnas avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan på våtmarkerna, undantaget små begränsade delar som är svåra att restaurera. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Hydrokemin ska vara näringsfattig och utan betydande mänsklig påverkan.

Engångsåtgärder:

Hydrologisk restaurering i form av dikespluggar eller igenläggning av hela dikessträckor, så kallad återvätning, ska genomföras där det är möjligt utan att mark utanför reservatet påverkas negativt. Vägen som går genom reservatet får heller inte påverkas negativt. I beslutets bilaga 1c framgår vilka områden som kan vara aktuella för återvätning. De mest prioriterade delarna för återvätning är de två delområdena öster och väster om vägen i norra delen av reservatet, vilket omfattar delområde 1.2 och 1.3. Återvätning av delområdena i nordost och väster, samt vid Grå mosse, sker lämpligast vid eventuell återvätning av dikad myr som gränsar till reservatet. Det ligger dock utanför denna skötselplan.

Syftet med återvätningen är att höja vattenytan närmare markytan och skapa en mer naturlig hydrologi i våtmarkerna. Genom detta förhindras

att myrarnas torvskikt bryts ner, att dess vattenhållande förmåga skadas och att myrmarken växer igen, samt att den karaktäristiska floran och faunan försvinner.

Den exakta restaureringsmetoden bör avgöras vid tidpunkten då restaureringen ska utföras. Bästa tillgänglig kunskap ska användas. Det kan i vissa delar handla om att lägga igen hela dikessträckor eller göra dikespluggar. Pluggning och igenläggning genomförs effektivast med grävmaskin eller liknande. Små eller svårtillgängliga diken kan vara motiverade att göra manuellt.

Material till dikespluggar och igenläggning kan med fördel tas från träd längs diken, samt i de fall det finns tillgängligt, använda dikesmassor från gamla dikesvallar. Gamla, senvuxna träd i närheten av diken kan eventuellt lämnas kvar. Vid behov kan gropar intill diken grävas för att få torv att täta pluggarna med.

Pluggning alternativt igenläggning av diken utförs med fördel vid tidpunkt med små flöden eller uttorkade diken. Åtgärderna ska inte utföras under fåglarnas häckningsperiod. Vanligtvis bör åtgärden börja uppströms. På flack mark kan ett avstånd på 30–50 meter mellan dämmena vara lämpligt, men varierar beroende av den aktuella platsens förhållanden. En riktlinje är att höjdskillnaden mellan dämmena inte bör överstiga två decimeter, men en nivå upp till 0,5 meter kan vara acceptabel. Det är önskvärt att effekten av en dikesplugg sträcker sig bakåt/uppströms till nästa plugg.

De ytor som föreslås för återvätning i området består till stor del av tidigare öppen myr där igenväxningen har gått så långt att trädskiktet börjat sluta sig och naturvärden kopplade till trädskiktet börjat utvecklas. Träden bör därför lämnas kvar, undantaget de som behövs tas ner för att maskin ska ta sig fram för att plugga diken, samt eventuellt behövs till förstärkning av pluggar. Tidigare öppna ytor med lägre igenväxningsvegetation som gränsar till öppen myr kan röjas helt. Fällda träd och röjd vegetation kan läggas i diken mellan pluggarna alternativt lämnas på myren. I utvecklingsmark till skogbevuxen myr som ska återvätas ska endast nödvändiga träd som behövs för att ta sig fram samt för att skapa förstärkta pluggar tas ner.

Mosseplanen ska hållas öppna och fria från igenväxningsvegetation. Bredmossens mosseplan är högst prioriterat. På Bredmossen finns framför allt igenväxningsvegetation i mosseplanets kanter. På de två mindre mossarna öster om vägen är igenväxningsvegetationen mer utbredd. På mossen i nordost finns igenväxningsvegetation över stor del av mosseplanet. Mossen i sydost har främst igenväxningsvegetation i norra delen av mosseplanet. Ris, småträd och annan röjd vegetation kan lämnas kvar i naturreservatet, eldas upp eller fraktas bort.

Underhållsåtgärder:

Effekten av dikespluggar och/eller igenläggning av diken bör följas upp, speciellt de första åren efter utförd åtgärd. Uppföljning är särskilt viktiga vid höga vattenflöden under vår och höst. Pluggarna kan behöva förstärkas både på bredden och på höjden, alternativt att flera pluggar behöver göras. Höga vattenflöden kan även göra att vattnet letar nya vägar runt pluggarna. Tätare placering av pluggar minskar belastningen på enskilda pluggar vid höga flöden.

Eventuell ny igenväxningsvegetation på tidigare röjda ytor bör underhållsröjas. Utöver dikning kan klimatförändringar, kvävenedfall eller annan mänsklig påverkan orsaka igenväxning av de öppna myrarna, varför röjning av igenväxningsvegetation kan vara motiverat trots att diken saknas. Som nämnts tidigare bör större öppna myrar prioriteras, då dessa kan vara viktiga spelplatser för orre samt häcknings- och rastningsplatser för våtmarksvadare exempelvis ljungpipare, trana och grönbena. Vid behov prioriteras Bredmossens mosseplan för röjning.

Skötselområde 2: Talldominerad skog på torr till frisk mark

Skötselområdet är indelat i 10 delområden och har en total areal på 37,9 hektar.

Ingående livsmiljötyper:

Livsmiljötyp	Areal	Utvecklingsmark
Taiga (9010)	0	12,67 hektar
Skogbevuxen myr (91D0)	0	0,8 hektar

Beskrivning: Skötselområdet består av en stor del av naturreservatets skogsmark. Skogen i skötselområdet består till största del av tallskog men med inslag av gran och björk på sina ställen. Delar av skogen utgörs av torrare mark som hållmarkstallskog, andra delar av sumpskogskaraktär samt små delar av utvecklingsmark till skogbevuxen myr. Även om skogarna i skötselområdet ingått i tidigare naturreservat från 1970 så har skogsmarken inte varit skyddad mot skogsbruk. Detta gör att skogen på många ställen är ung och påverkad av skogsbruk i olika omfattning. Generellt förekommer endast ett sparsamt inslag av död ved. Skogen har på vissa ställen höga naturvärden men är framför allt som skyddszon till mossarna och utvecklingsmark. Idag finns inga Natura 2000-livsmiljötyper i skötselområdet men utvecklingsmark till taiga (9010) och skogbevuxen myr (91D0).

Hällmarkstallskog i delområde 2.1.

Bevarandemål: Arealen taiga (9010) ska på sikt vara 12,7 hektar. Därtill kan det finnas inslag av skogbevuxen myr (91D0). Skötselområdet ska få en ökad beståndsålder med ett ökat inslag av död ved i olika lägen, dimension och nedbrytningsfas. Tall ska utgöra det dominerande trädslaget men gran och triviallövträd kan förekomma som inslag. Skogen i skötselområdet ska vara präglad av brand eller brandlikande processer. Inslaget av död ved ska vara rikligt och det ska förekomma död ved i olika lägen, dimension och nedbrytningsfas. Inslag av kolad ved bör förekomma.

Småskaliga naturliga processer, så som åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar till exempel brand, svamp- och insektsangrepp eller stormfällning ska påverka skogens dynamik och struktur. Till följd av naturliga eller skapade störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Näringsstatusen ska vara naturlig och hydrologin ostörd. Typiska arter för livsmiljötyperna taiga (9010) och skogbevuxen myr (91D0) ska förekomma.

Engångsåtgärder:

- Inga åtgärder planeras.

Underhållsåtgärder

- Naturvårdsbränning i återkommande intervall enligt bränningsplan alternativt röjning av gran och yngre tall för att skapa solbelyst tallved.
- Fälla grupper av tall för att skapa solbelysta tallågor.
- Tillskapa död ved genom ringbarkning, katning eller kapning av tallar och lövträd för att skapa högstubbar och annan död ved.

Skötselområde 3: Grandominerad skog

Skötselområdet består av grandominerad skog och är uppdelat i 3 delområden med en total areal på 4,87 hektar.

Ingående livsmiljötyper

Livsmiljötyp	Areal	Utvecklingsmark
Taiga (9010)	0	1,87 hektar

Beskrivning: Skötselområdet består av 3 delområden. Två av dessa ligger i reservatets västra del och det sista i den östligaste kanten. Delområde 3.1 består av en likåldrig, planterad granskog med en beståndsålder på cirka 30–50 år. Skogen är tydligt produktionsinriktad och har idag inga högre naturvärden. Delområde 3.2 består av en högvuxen, grandominerad skog på något mer produktiv mark. I delområdet finns spår av gallring. Delområde 3.3 består av tät granskog. Idag finns inga Natura 2000-livsmiljötyper i skötselområdet men utvecklingsmark till Taiga (9010).

Likåldrig granskog i delområde 3.1.

Bevarandemål: Arealen Taiga (9010) ska på sikt uppnå 1,87 hektar. Skogen i skötselområdet ska på lång sikt utgöras av en äldre grandominerad skog med ett möjligt inslag av asp, triviallöf och tall. Död ved ska förekomma rikligt och i olika läge, nedbrytningsfas och dimension. Genom i huvudsak fri utveckling ska skötselområdet få en ökad beståndsålder och ett ökat inslag av död ved i olika lägen, dimension och nedbrytningsfas. För hela skötselområdet ska småskaliga naturliga processer, så som åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar till exempel, svamp- och insektsangrepp eller stormfällning påverka skogens dynamik och struktur. Till följd av naturliga eller skapade störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Näringsstatusen ska vara naturlig och hydrologin ostörd.

Engångsåtgärder:

- Inga åtgärder planeras.

Underhållsåtgärder:

- Röjning i den likåldriga granplanteringen för att skapa luckor och en mer variationsrik miljö kan behöva genomföras.

Skötselområde 4: Bergbranter

Skötselområde 4 består av 2 delområden med en total areal på 1,1 hektar.

Beskrivning: Skötselområdet består av två mindre delområden som båda

utgör två långsträckta bergbranter i västra delen av naturreservatet. Delområde 4.1 består av en bergbrant ned mot Grå mosse med dominerande granskog och mycket död ved. Delområde 4.2 är en cirka 300 meter lång bergbrant med i granskog i södra delen och i norr ett stort inslag av hassel samt asp. Förekomst av svart trolldruva och rutlungmossa tyder på mer kalkrika inslag i berggrunden här. Det finns inga Natura 2000-livsmiljötyper i skötselområdet.

Bevarandemål: Skötselområdet ska fortsatt utgöras av en bergbrant med inslag av öppna ytor. Skogen ska få en ökad beståndsålder och få ett ökat inslag av lövträd som asp och hassel. Död ved ska förekomma rikligt och i olika läge, dimension och nedbrytningsfas. Småskaliga naturliga processer, så som åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar till exempel svamp- och insektsangrepp eller stormfällning ska påverka skogens dynamik och struktur. Till följd av naturliga eller skapade störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Näringsstatusen ska vara naturlig och hydrologin ostörd.

Engångsåtgärder:

- Inga åtgärder planeras.

Underhållsåtgärder:

- Rövning och fällning av gran för att gynna hassel och andra lövträd.

Skötselområde 5: Väg och planerad parkeringsplats

Skötselområde 5 består av en mindre samfällid väg som passerar genom naturreservatet samt en mindre del av naturreservatet där en mindre reservatparkering planeras. Skötselområdet är 1,85 hektar stort.

Bevarandemål: Skötselområdet ska fortsatt utgöras av en väg. Vägunderhåll och eventuella rensningar av vägdiken är undantagna från föreskrifterna och ombesörjs av Lundens samfällighetsförening. Det ska finnas en parkeringsplats för besökare till naturreservatet med plats för 2–3 bilar och en informationsskylt om naturreservatet.

Engångsåtgärder:

- Anläggning av parkeringsplats.
- Uppsättning av 1 informationsskylt.

Underhållsåtgärder:

- Underhåll och tillsyn av parkeringsplatsen och informationsskylten.
- Underhåll av vägen samt rensning av vägdiken. För denna åtgärd

ansvarar av Lundens samfällighetsförening.

3.2. Friluftsliv

Beskrivning: En parkeringsplats för besökare planeras att anläggas längs med grusvägen som passerar genom naturreservatet och kommer ianspråkta en mindre yta av delområde 5. Det kan finnas behov av att ta ned enstaka träd i samband med anläggningen av parkeringsytan. En informationstavla kommer också sättas upp i anslutning till parkeringen. I övrigt finns inga planerade anläggningar eller anordningar för friluftslivet.

Karta med de anläggningar och anordningar som ingår i förvaltningen av reservatet finns i bilaga 2d.

Mål: En parkeringsyta med plats för minst 2–3 bilar ska finnas och underhållas. En informationstavla med information om naturreservatet ska finnas i anslutning till parkeringen. Skylten ska vara väl underhållen och uppdateras vid behov.

Engångsåtgärder:

- En informationstavla ska sättas upp på den plats som är markerad på karta i bilaga 2d. Tavlan ska utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur.
- Anläggning av en parkeringsyta för 2–3 bilar.

Underhållsåtgärder:

- Informationsanordningar ska kontrolleras regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.
- Parkeringen ska kontrolleras regelbundet och underhållas vid behov. Träd kring parkeringen som utgör fara för person eller egendom ska beskäras eller fällas.

3.3. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets vägledning Gränsarbeten vid områdesskydd enligt Miljöbalken.

4. Konsekvenser av klimatförändringar

Pågående klimatförändringar bedöms kunna öka igenväxningen av öppna våtmarkerna i naturreservatet genom exempelvis ett ökat kvävenedfall och varmare temperaturer. Den planerade hydrologiska restaureringen bromsar effekterna av igenväxning något, men för att långsiktigt

motverka dessa effekter krävs större samhällsinsatser på ett mer övergripande plan.

Snöbrist under vinterhalvåret kan leda till ett ökat viltbete av unga tallar. För att minska problemet kan man inom reservatets förvaltning gynna lövträd för att få in en mer variation av trädslag i tallskogen. Trädslag som rönn och asp föredras av älgen för bete. Naturvårdsbränning är en åtgärd som gynnar lövföryngring.

Med tanke på klimatförändringarna bör man också ägna särskilt uppmärksamhet åt invasiva arter och sätta in bekämpningsåtgärder i ett tidigt skede. Idag finns inga kända invasiva främmande arter inom naturreservatet.

Det är viktigt att ha en beredskap för eventuella svamp- och insektsanknutna sjukdomar eller angrepp så att åtgärder kan sättas in snabbt. Exempel på åtgärder kan vara att plantera/gynna inhemska trädslag, så att riskerna sprids och att efterträdare säkerställs. Resistent varianter ska användas om det finns.

Till följd av klimatförändringar kan förutsättningar för bevarande ändras snabbare än beräknat. Vid behov kan skötselplanen behöva revideras med kortare intervall för att följa klimatets utveckling och de senaste relevanta forskningsresultaten.

5. Dokumentation och uppföljning

Dokumentation och övervakning ska genomföras i enlighet med det program som är beskrivet i Naturvårdsverkets rapport "Uppföljning av skyddade områden i Sverige". Förvaltaren ansvarar för dokumentation av utförda skötselåtgärder. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och utvärdering av syften, bevarandemål samt gynnsam bevarandestatus.

6. Planerad förvaltning

Förvaltningen av Bredmossen-Dalens naturreservat bekostas av staten. Vilka av de föreslagna skötselåtgärderna som kan genomföras och takten på genomförandet beror på tilldelning av medel från en årlig naturvårdsbudget. Tabellen nedan ger förvaltaren vägledning vid prioritering.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högst prioritet att genomföra. När/intervall visar när och hur ofta en åtgärd bör göras, samt vad som bör göras snarast.

Åtgärd	Skötselområde/d elområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	Samtliga	Snarast	1
Informationsskylt	5	Snarast	1
Anläggande av parkering	5	Snarast	1
Hydrologisk restaurering	1.2 och 1.3	Engångsåtgärd	1
Röjning av igenväxande vegetation på öppna mossar och kärr	1	Vid behov	1
Hydrologisk restaurering	1.4-1.5	Engångsåtgärd (bör genomföras i samband med återvätning av angränsande mark utanför reservatet)	2
Kontroll av dikespluggar och igenväxning efter hydrologisk restaurering	1	Årligen de närmsta åren efter pluggning/igenläggning av diken, särskilt vid höga flöden	2
Naturvårdsbränning	2	Enligt bränningsplan. Återkommande åtgärd.	2
Röjning och fällning av träd för att gynna lövträd	4	Vid behov	2
Röjning och fällning av gran för att gynna lövträd	4	Vid behov	2
Röjning av gran och ung tall som alternativ skötselmetod till naturvårdsbränning	2	Vid behov	3
Fällning av mindre grupper av tallar för att skapa solbelyst död, tallved	2	Vid behov	3
Veteraniserande åtgärder för att tillskapa död ved	2	Vid behov	3
Röjning i mer likåldriga bestånd för att skapa variation	3	Vid behov	3
Uppföljning av skötselåtgärd	Alla	Efter åtgärd	

7. Underlag

Som underlag till denna skötselplan har bland annat följande rapporter, utredningar, artlistor och annat material använts.

Underlag specifikt för detta naturreservat:

Länsstyrelsen Västra Götaland, 2022. Naturvärdesinventering av skogsmark inom naturreservatet Bredmossen, Munkedals kommun. Rapport 2022:16. Länsstyrelsen Västra Götaland.

Naturvårdsverket, 2005. Naturvårdsbränning – Vägledning för brand och bränning i skyddad skog, Rapport 5438. Naturvårdsverket, Stockholm.

Allmänna underlag:

EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EU:s fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2019, Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län. Rapport 2019:05. Länsstyrelsen Västra Götaland.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

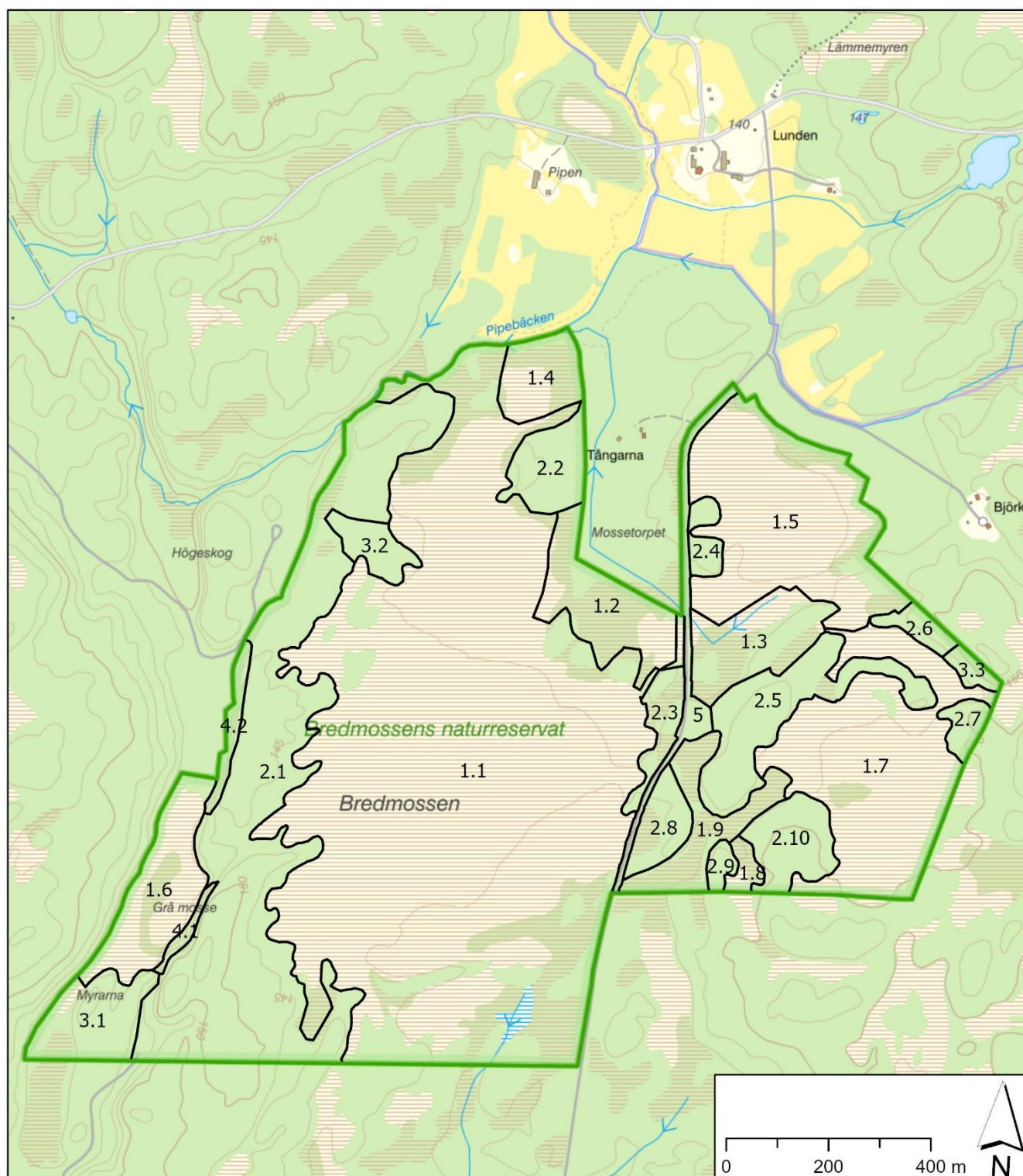
Naturvårdsverket, 2016. Tillgängliga koder för attributet "Naturtyp" i NNK-IT systemet (Ärendenr: NV-08177-15). Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 6762, Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.), 2019. Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping

SLU Artdatabanken, 2026. Rödlistade arter i Sverige 2025. SLU, Uppsala.

SLU Artdatabanken, 2025. Artportalen, <https://www.artportalen.se>

Bilaga 2a. Skötselområden, Bredmossen-Dalens naturreservat, Munkedals kommun

Gräns naturreservat

Skötselområden

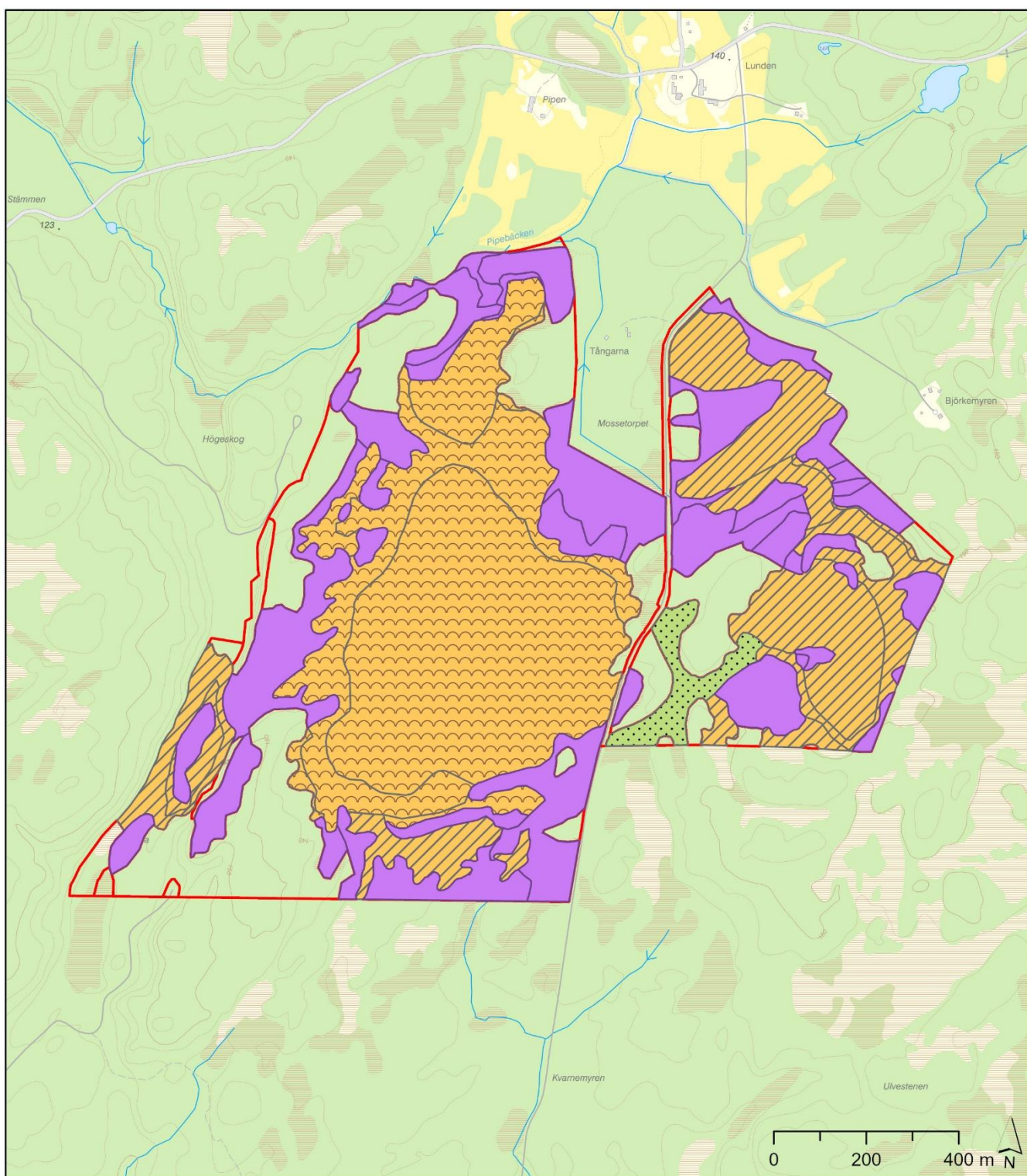
Illustrationskarta till skötselplan för Bredmossen-Dalens naturreservat. Tillhör Länsstyrelsens beslut dnr 511-15848-2021

Illustrationskarta

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Utvecklingsmark till Natura
2000- livsmiljötyp

Utvecklingsmark, icke
Natura-livsmiljötyp

Livsmiljötyper enligt Natura
2000

7110 - Högmossar,
Högmossar öppna
mosseplan

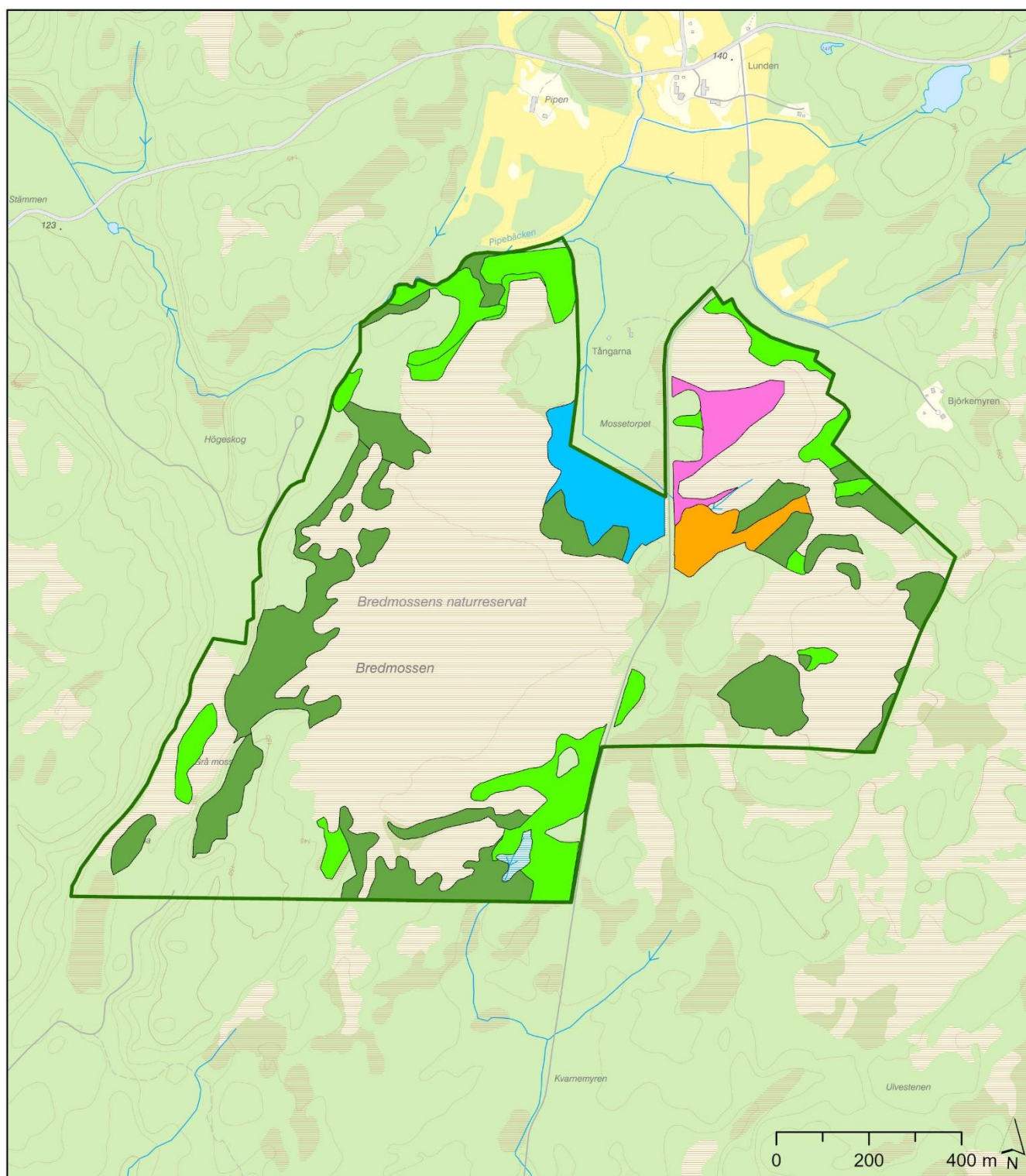
7140 - Öppna mossar och
kärr

9740 - Skogsbevuxen myr

Ej Natura-livsmiljötyp

9740 är detsamma som 91D0 Skogsbevuxen myr

Bilaga 2b. Livsmiljötyper
Illustrationskarta till skötselplan för
Bredmossen-Dalens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens
beslut dnr 15848-2021

Naturreservat

Mållivsmiljötyper

7140 öppna mossar och

kärr eller 91D0
slogsbevuxen myr

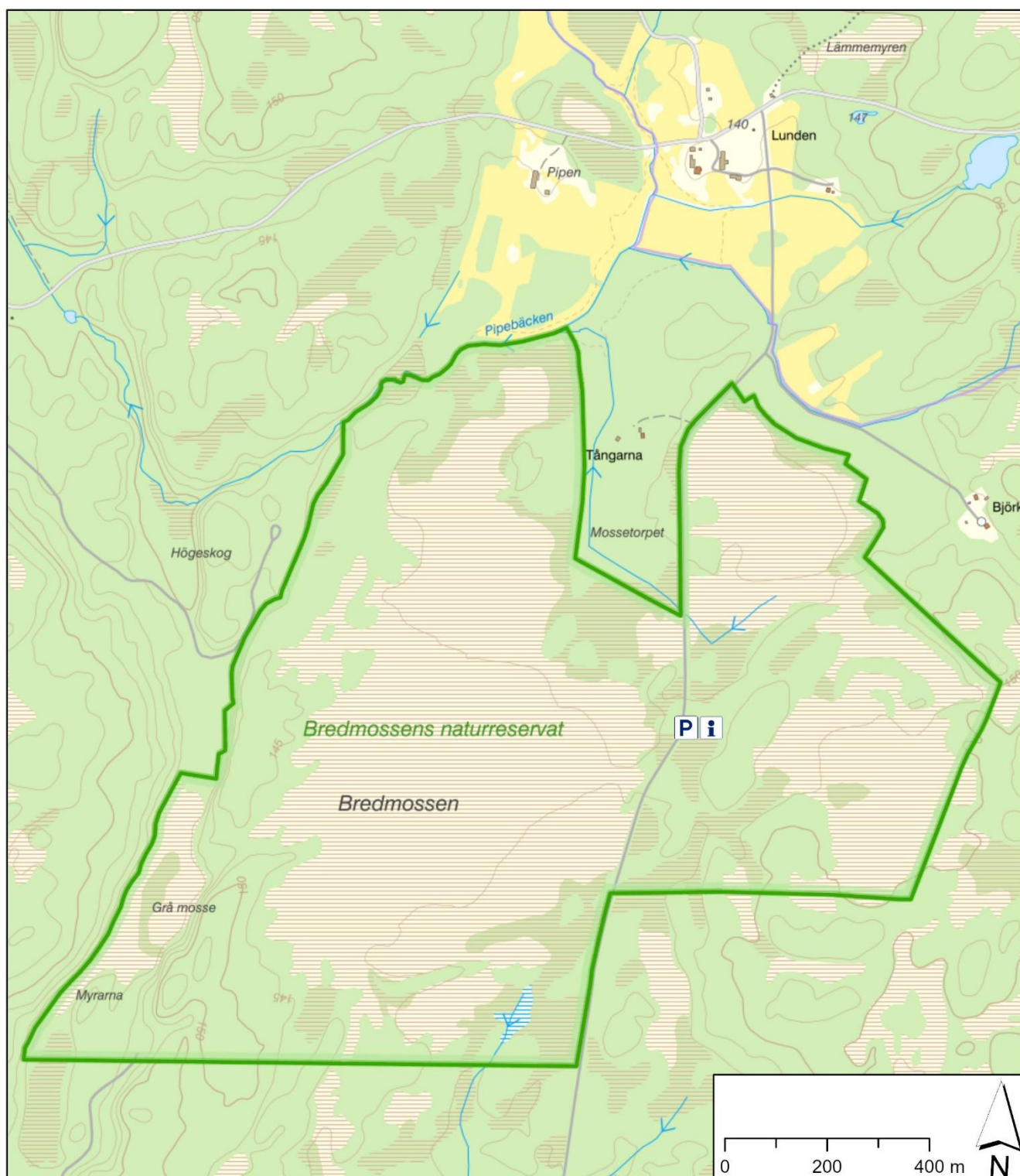
9010 Taiga

91D0 Skogsbevuxen myr

91D0 Skogsbevuxen myr
eller 9010 taiga eller 9080
lövsumpskog

91D0 skogsbevuxen myr
eller 9010 Taiga

Bilaga 2c. Mål för utvecklingsmarken.
Illustrationskarta till skötselplan för
Bredmossen-Dalens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens
beslut dnr 15848-2021

Bilaga 2d. Friluftsanordningar, Bredmossen-Dalens naturreservat, Munkedals kommun

- Gräns naturreservat
- Skötselområden

Illustrationskarta till skötselplan
för Bredmossen-Dalens naturreservat.
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-15848-2021

Illustrationskarta

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 2e Artförteckning

Förekomst av:

- Signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2019).
- Röddlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (SLU Artdatabanken 2026).

Listan innehåller kända artförekomster i och i närheten av naturreservatet. För mer information om vilka arter som förekommer i området, se SLU Artdatabankens databas Artportalen (<https://artportalen.se>). Utdraget från Artportalen gjordes 2026-01-27.

Art	Kategori	Inventeringsdatum	Fyndplats (skötselområde)	Källa/ Uppgiftslämnare
Kärlväxter				
Granspira, <i>Pedicularis sylvatica</i>	NT	2021	2.3	Artportalen
Ljunggöontröst, <i>Euphrasia micrantha</i>	EN	2001, 2002, 2004	2.4, 5	Artportalen
Svart trolldruva, <i>Actaea spicata</i>	S	2021	4.2	Artportalen
Mossor				
Grov fjädermossa, <i>Exsertotheca crispa</i>	S	2021	4.1	Artportalen
Rutlungmossa, <i>Conecephalum conicum s.lat.</i>	S		4.1	Artportalen
Lavar				
Blåsflikmossa, <i>Lejeunea cavifolia</i>	S	2021	4.2	Artportalen
Skinnlav, <i>Leptogium saturninum</i>	S	2021	2.1	Artportalen
Svampar				
Motaggsvamp, <i>Sarcodon squamosus</i>	NT	2022	1.3, 2.1, 2.3, 2.5, 2.7	Länsstyrelsen
Rävticka, <i>Inocutis rheades</i>	S	2022	1.3	Länsstyrelsen

**Länsstyrelsen
Västra Götaland**

lansstyrelsen.se/vastragotaland

Länsstyrelsen
Västra Götaland

lansstyrelsen.se/vastragotaland